

FCG.

Finnish
Consulting
Group

Myllykankaan tuulivoima- puiston osayleiskaava

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman palaute

Sonkajärven kunta

15.6.2026

P47514

Sisällys

1	Nähtävilläolo.....	3
2	Lausunnot	3
2.1	Elisa Oyj (5.12.2023).....	3
2.2	Telia Finland Oyj (5.12.2023).....	4
2.3	Luonnonvarakeskus, Luke (20.12.2023).....	4
2.4	Sukevan yhteismetsät (9.6.2023).....	4
2.5	Volon yksityistiekunta (20.12.2023).....	5
2.6	Ylä-Savon ympäristölautakunta (4.1.2024).....	6
2.7	Traficom, Liikenne- ja viestintävirasto (5.1.2024).....	10
2.8	Suomen Erillisverkot Oy (9.1.2024).....	10
2.9	Sukevan aluelautakunta (14.12.2023).....	11
2.10	Kajaanin kaupunki, kaupunginhallitus (9.1.2024).....	11
2.11	Kulttuurihistoriallinen museo, Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo (11.1.2024).....	13
2.12	Digita Oy (12.1.2024).....	13
2.13	Aluehallintovirasto (12.1.2024).....	15
2.14	Kainuun ELY-keskus (15.1.2024).....	25
2.15	Ilmatieteenlaitos (15.1.2024).....	26
2.16	Pohjois-Savon ELY-keskus (20.12.2023).....	27
2.17	Fintraffic Lennonvarmistus Oy (12.1.2024).....	27
2.18	Kainuun liitto (15.1.2024).....	28
2.19	MTK, Metsänhoitoyhdistys Savotta (15.1.2024).....	30
2.20	Suomen metsäkeskus (15.1.2024).....	30
2.21	Fingrid OYJ (15.1.2024).....	32
2.22	Iisalmen kaupunki, kaupunginhallitus (15.1.2024).....	34
2.23	Vieremän kunta, kunnanhallitus (15.1.2024).....	34
2.24	Pohjois-Savon liitto (15.1.2024).....	35

1 Nähtävilläolo

Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 5.12.2023–15.1.2024. Nähtävillä oloaikana annettiin 24 lausuntoa. Mielipiteitä ei jätetty.

Raporttiin on tuotu saadut lausunnot ja mielipiteet sekä kaavoittajan antamat vastineet niihin. Alkuperäiset, lyhentämättömät lausunnot ovat mukana kaavaan liittyvässä päätöksen-
teossa.

2 Lausunnot

2.1 Elisa Oyj (5.12.2023)

Emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Elisan teleliikenteelle aiheutuvat haitat.

Tuulivoimaloiden vaikutusalueelle ei jatkossa käytä tai rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Lisätietoja antaa: verkontuki@elisa.fi

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Osayleiskaavan vaikutustenarvioinnissa käsitellään osayleiskaavan vaikutukset teleliikenteeseen

2.2 Telia Finland Oyj (5.12.2023)

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta tai voimaloiden sijoituksesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle tai sen poikki ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Mikäli tulevien sähkönsiirtojohtojen reitit tulevat kulkemaan operaattoreiden johtojen läheisyydessä, tuulivoimahankkeen toimesta on tehtävä erikseen vaarajänniteselvitys (ris-teämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

Lisätietoja antaa tarvittaessa production-desk@teliacompany.com.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Hanketoimija tekee erillisen vaarajänniteselvityksen, mikäli tuulivoimahankkeen kaavan ulkopuoliset sähkönsiirtojohdot tulevat kulkemaan operaattoreiden johtojen läheisyydessä.

2.3 Luonnonvarakeskus, Luke (20.12.2023)

Luke ei anna lausuntoa tuulivoimapuistohankkeiden osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS).

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.4 Sukevan yhteismetsät (9.6.2023)

Sukevan yhteismetsä käsitteli maa-alueiden vuokraamista tuulipuistoa varten osakaskunnan kokouksessa 3.3.2021. Yhteismetsiin osakkaat hyväksyivät yksimielisesti maa-alueen vuokraamisen ja siten tuulivoiman rakentamisen alueelle. Perusteluina päätökselle olivat vuokratuotto ja kiinteisverotuottojen saaminen kunnalle ja siten alueellisen hyvinvoinnin lisääntyminen.

Sukevan yhteismetsä on 70-vuotisen toimintansa aika ollut osaltaan huolehtimassa yhteiskunnan energian saamisesta. Vanhoissa hakkuusuunnitteissa on polttopuilla ollut keskeinen osa. Turvetuotannon aikakaudella yhteismetsän soilta on nostettu merkittäviä määriä

poltto- ja kasvuturvetta. Nykyisin yhteismetsiin hakkuilta korjataan hakkuutähteitä ja energiapuuta paikallisten lämpövoimaloiden tarpeisiin. Nyt kun polttamiseen perustavasta energiatuotannosta ollaan luopumassa, on tuulivoimatuotannon mahdollistaminen jatkoa edellisten vuosikymmenien energiatoimituksille yhteiskunnan tarpeisiin.

Sukevan yhteismetsä kannattaa Myllykankaan tuulipuiston rakentamista ympäristö- ja taloudellisilla syillä.).

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.5 Volon yksityistiekunta (20.12.2023)

Volon yksityistiekunnan lausunto Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Myllykankaan tuulivoimapuistoalue eteläosaltaan rajautuu Volon yksityistiehen Vieremän ja Sonkajärven kuntien rajalta — Talasjoelta noin 0,3 km matkalta Sukevan suuntaan. Volon tieltä nykyään lähtee neljä tilojen sisäisiä rasiteteitä suunnitteilla olevalle tuulivoimapuistoalueelle. Sukevan suunnasta katsottuna Volon tien käyttömatka ensimmäiselle tielle on noin 2,5 km, toiselle tielle noin 3,8 km, kolmannelle tielle noin 4,8 km sekä neljännelle noin 5,7 km.

Volon yksityistie on perustettu yksityistietoimituksessa, joka rekisteröity 27.8.1979, kokonaispituus 15,3 km, tiealueen leveys 14 metriä. Tiekunnan osakkaita on 36. Tie on ns. läpi-ajotie ja se yhdistää kaksi yleistätietä Vieremän kunnan Karankamäessä tien 16167 sekä Sonkajärven kunnassa Sukevalla tien 16289. Tiellä pidettiin liikennelaskenta ajalla 1.9. — 18.9.2023 laskentapisteitä oli kaksi, yksi Sukevan puoleisessa päässä, jossa em. ajalla liikennemäärä 880 ajoneuvoa, toinen Karankamäen puoleisessa päässä liikennemäärä 731 ajoneuvoa. Ajoneuvoissa mukana kuorma-, paketti- ja henkilöautot sekä traktorit. Läpiajoliikenteen osuus ainakin 75 %. Sonkajärven ja Vieremän kuntien haja-asutusalueiden osoitekartoissa tien nimenä on Talaskankaantie.

Suunnitteilla olevan tuulivoimapuistoalueen kaikki liikenne tulee suuntautumaan Volon yksityistien kautta. Ensimmäisen rasitetien risteys on Sonkajärven kunnan alueella, kolme muuta risteystä sijaitsevat Vieremän kunnan alueella. Ensimmäinen rasitetie jo nykyään käsittää varsin kattavasti koko tuulivoimapuistoalueen, nykyinen kolmas rasitetie toimisi tuulipuiston täydentävänä tienä. Volon tietä ei ole mainittu OAS-suunnitelmassa, vaan kohdassa 7.1 osalliset - yleismainintana tiekunnat alueella. Volon tie on luonnollinen tieyhteys

alueelle tuleville tuulivoimaloille ja alueen sisäiseen sähköverkkoon sekä alueen sähkönsiirtolinjaan.

Tiekunta esittää lausuntonaan, osayleiskaavan OAS - suunnitelmaan tulee merkitä Volon yksityistie. Tiekunnalla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, lisäksi tiekunta suhtautuu myönteisesti tuulivoimahankkeeseen sekä hankkeen johdosta lisääntyvään tienkäyttöön ja liikennemäärään.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Volon yksityistie lisätään kaavaluonnosvaiheen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan osalliseksi.

2.6 Ylä-Savon ympäristölautakunta (4.1.2024)

Ylä-Savon ympäristölautakunta esittää lausuntonaan Myllykankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja Sonkajärven kunnan Myllykankaan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta seuraavaa:

Maakuntakaavaa edellyttävän seudullisen kokoluokan tuulivoimapuiston rajana pidetään kahdeksaa (8) teollisen kokoluokan voimalaa. Tätä pienempiä tuulivoimahankkeita voi suunnitella suoraan osayleiskaavalla. Myllykankaan hankealue ei sijoitu Pohjois-Savon tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoima-alueelle.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan on kattavasti koottu tietoa alueen luontoarvoista. Arviointiohjelmassa kerrotaan mm. että: *”Hanke sijoittuu Talaskankaan Natura-alueen viereen, ja hankealueella ja sen läheisyydessä on useita luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita tai muita luonnonsuojelualueita. Muita alle kymmenen kilometrin etäisyydelle voimaloista sijoittuvia Natura-alueita ovat Naimapuron metsä (FI0600069, SAC) noin 4,2 kilometrin etäisyydellä molempien hankevaihtoehtojen lähimmistä voimaloista sekä Tavisuo (FI0600060, SAC) noin 7,2 kilometrin etäisyydellä molempien hankevaihtoehtojen lähimmästä voimalasta. Hankealueelle sijoittuvat osittain sekä Talaskankaan kansainvälisesti (IBA), Talaskangas-Joutensuon valtakunnallisesti (FINIBA) että Talaskankaan maakunnallisesti (MAALI) arvokkaat lintualueet, jotka on tunnistettu arvokkaiksi linnuston muutonaikaisiksi lepäily ja ruokailualueiksi.*

Hankealueen lintulajiston arvioidaan olevan suhteellisen runsasta ja monipuolista. Erityisesti alueen soilla ja kosteikoilla arvioidaan pesivän suojelullisesti arvokasta suo- ja

kosteikkolintulajistoa. Myös arvokkaan metsälajiston arvellaan olevan runsasta. Runsa pesimälinnusto houkuttelee alueelle myös saalistavia päiväpetolintuja. Alueen metsäkanalintukantojen voidaan arvella olevan runsaita. Erityisesti teerille on hankealueella runsaasti potentiaalisia soidinalueita. Myös riekkoa esiintyy alueella. Runsa pesimälinnusto, erityisesti kanalinnut, houkuttelevat alueelle myös saalistavia päiväpetolintuja. Metsähallituksen petolinturekisterin mukaan hankealueen lähiympäristössä sijaitsee kaksi Metsähallituksen vastuupetolintulajin reviiriä. Tiedossa on myös yksi sääksen pesäpaikka, joka sijaitsee noin yhdeksän kilometrin etäisyydellä hankealueen rajasta.

Hankealueen eläimistöön kuuluvat suurpedoista susi, karhu, ilves ja ahma. Karhu, susi ja ilves ovat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuja lajeja, ahma taas luontodirektiivin liitteen II laji. Oulujärven eteläpuolisella alueella esiintyy metsäpeuraa, joka on EU:n luontodirektiivin liitteen II laji. Hankealue on Suomenselän peuran Pohjois-Pohjanmaan osakannan sekä Kainuun peurakannan vaihettumisalueella, ja metsäpeuran liikkumisalueella.”

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan Natura-alueiden ja niiden viereisten alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) kansainvälisen koostejulkaisun mukaan monet lintu- ja nisäkäsryhmät väistävät tuulivoimaa. Luken tutkimusryhmä koosti yhteen 84 tutkimusta 22 maasta ja erotti niistä 160 tapausta, joissa tuotettiin tietoa siitä, kuinka kauas tuulivoimat vaikuttavat eri lintu- ja nisäkäsryhmiin. Tutkittuja vaikutuksia olivat esimerkiksi populaatiokoon pieneneminen, muutokset lintujen soidinkäyttäytymisessä, poikastuoton vähentyminen ja poikaskuolleisuuden kasvu. Tutkituissa tapauksissa tuulivoimaloiden alueelta kauemmaksi siirtyi 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä.

Kajaanin kaupungissa on valmistumassa selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa olemassa olevaan tietoon pohjautuen Kajaanin ekologinen verkosto. Työssä tunnistetaan verkoston kriittiset osat, joita ovat luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet sekä verkoston katkoskohdat ja kehityspaikat. Selvitys ulottuu maakuntien rajalle mukaan lukien Talaskankaan ja Myllykankaan alue. Myllykankaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee selvittää tuulivoimahankkeen vaikutus valtakunnalliseen ja maakunnalliseen ekologiseen verkostoon.

Hankealueen kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 1,6 kilometrin etäisyydelle hankealueesta sijaitsee Järvenpään 1-luokkaan kuuluva pohjavesialue. Alueella sijaitsee käytössä oleva vedenottamo. Yva-ohjelmassa on kerrottu, että kulku Myllykankaan alueelle tapahtuu todennäköisesti valtatieltä 5 lähtevän Talaskankaantien kautta kolmelle hankealueelle johtavalle yksityis- tai metsäautotielle. Talaskankaantie kulkee Järvenpään pohjavesialueen halki noin

1,5 kilometrin matkalta. Kyseistä tietä tullaan todennäköisesti kunnostamaan tai leventämään hankkeen toteutuessa. Lautakunta muistuttaa, että hankkeen rakentamisen aikaiset, Talaskankaantien perusparannuksesta johtuvat vaikutukset Järvenpään pohjavesialueen pohjaveden laatuun ja määrään on selvitettävä ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Samoin tulee selvittää liikenteen pohjavesivaikutukset toiminnan alettua. Mikäli alueella sijaitsee yksityisiä talousvesikaivoja, tulee hankkeen mahdolliset vaikutukset myös niihin arvioida.

Myllykankaan tuulivoimahankkeen läheisyyteen sijoittuu runsaasti muita suunnittelun alla olevia tuulivoimahankkeita. Ohjelman mukaan alle 30 kilometrin etäisyydellä on kaikkiaan 12 tuulivoimahanketta vireillä. Tässä hankkeessa on tärkeää mallintaa perusteellisesti eri hankkeiden melun ja välkkeen yhteisvaikutukset sekä maisemavaikutukset ja huomioida erityisesti Sukevan taajaman suunta, jossa myös iso osa läheisestä asutuksesta sijaitsee. Koska alueella on runsaasti luontoarvoja, myös hankkeiden yhteisvaikutukset luonnonarvoihin tulee selvittää huolella. Talaskankaan tietä tulee käyttämään mahdollisesti myös Kurvilanmäen tuulivoima-alueelle suuntautuva liikenne, joten myös tämän osalta hankkeiden yhteisvaikutukset on selvitettävä.

Hankkeen maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee valokuvasoitteita tehdä riittävästi. Valokuvasoitteita olisi hyvä tehdä ainakin Sukevanjärven, Rotimon ja Marttisenjärven ranta-alueilta, missä valtaosa asutuksesta ja loma-asutuksesta sijaitsee. Valokuvasoitteita olisi tehtävä myös korkeimmilta mäki-alueilta.

Yva-ohjelmassa on esitetty, että voimaloiden melu- ja välkehaittoja selvitetään mallintamalla ja tulokset esitetään leviämiskartoilla. Melu- ja välkemallinnukset tulee tehdä vastaavanlaisilla tuulivoimalamalleilla (sama teho/koko/muoto), kuin mitä alueelle on suunniteltu. Ulkomelutasojen tulee lähimmissä asutuksissa selkeästi alittaa Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) annetut ohjearvot. Tuulivoimalat voivat tarvita ympäristöluvan, mikäli voimaloista voi aiheutua kohtuutonta haittaa (Laki eräistä naapurussuhteista 13.2.1920/26).

Terveyshaittojen syntymisen kannalta keskeisintä on yöaikainen, mahdollisesti nukkumista häiritsevä melu. Tämän takia on tärkeää, että Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista (545/2015) määrittelemät sisämelun toimenpiderajat otetaan suunnittelussa myös huomioon. Näidenkin toimenpiderajojen tulee vaikutusalueella täyttyä. Yöaikaiseen mahdollisesti unihäiriöitä aiheuttavaan sisämeluun tulkitaan 25 dB yhden tunnin keskiäänitason toimenpiderajaa ($L_{Aeq, 1h}$ (klo 22-7)).

Yva-ohjelman mukaan myös toiminnan lopettamisen aikaisia vaikutuksia arvioidaan. Ympäristölautakunta korostaa, että vaikutuksissa tulee huomioida se, että toiminnan päättyessä kaikki voimalarakenteet on purettava ja poistettava maasta, myös maassa olevat

betoniperustukset. Perustukset ovat myös jätettä ja ne tulee ohjata asianmukaiseen jätteen käsittelyyn.

Asianmukaisen jätteenkäsittelyn varmistamiseksi yleiskaavaan tulee sisällyttää määräys, että tuulivoimalaitoksille on haettava purkamislupa. Purkuluvassa voidaan varmistaa, että kaikki purkujätteet menevät asianmukaiseen käsittelyyn.

Hankealueella ei ole kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämiä ympäristö- tai maa-aineslupia.

Tuulivoimaloiden ja tiestön rakentaminen edellyttää runsaasti maa-aineksia. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää maa-ainesten saatavuus ja arvioida myös vaikutukset luonnonolosuhteisiin ja lähiasutukseen, mikäli maa-ainesten otto/louhinta tapahtuu hankealueella.

Mikäli tuulivoimahankealueella on tarkoitus läjittää suuria määriä maa-aineksia, tulee näille kohteille hakea ympäristölupa maankaatopaikkana.

Johtokäytävät tulisi määritellä samanarvoisiksi kuin voimaloiden rakennuspaikat, mikä kannustaisi hanketoimijoita mahdollisimman ekologisiin, maankäytön kannalta tehokkaisiin ratkaisuihin. Luonto- ja kasvillisuus selvitykset tulee tehdä sähkösiirtoreittivaihtoehtojen koko matkalta.

Yhtä voimalaa kohti tarvittava maapinta-ala on noin 1,5 – 2,0 hehtaaria, minkä lisäksi tarvitaan kohteesta riippuen erilaiset pinta-alat teitä ja sähkönsiirtolinjoja varten. Tuulivoimalat sijoittuvat metsäisille alueille, jolloin voimaloiden, teiden ja sähkönsiirtolinjojen pinta-ala vähentää vastaavan määrän metsäpinta-alaa ja aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tämän vuoksi tuulivoimahankkeissa tulisi soveltaa Luonnonsuojelulain 5.1.2023/9 (voimassa 1.6.2023 alkaen) 11 luvun mukaista ekologista kompensatiota. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan tulisi lisätä selvitys ekologisesta kompensatiosta.

Myllykankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja Sonkajärven kunnan tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat kokonaisuutena ottaen tehty asiantuntevasti ja perusteellisesti. Hankkeessa on esitetty kattavasti lähtötietoja ja hankealueella on suunniteltu vielä tehtäväksi luonto- ja muita selvityksiä. Hankkeen valmistelussa tulee noudattaa avoimuutta ja kuntalaisille sekä erityisesti hankkeen vaikutusalueella asuville tulee järjestää kuulemis- ja tiedotustilaisuuksia. Asukaskyselyn onnistumiseksi tulee siitä jakaa tietoa mahdollisimman laajasti, jotta kyselyyn saadaan riittävästi vastauksia.

VASTINE:

Osayleiskaavan vaikutusten arvioinnissa huomioidaan Myllykankaan tuulivoimapuiston vaikutukset ekologiseen verkostoon.

Osayleiskaavassa osoitettavan tiestön vaikutukset arvioidaan osayleiskaavaselostuksessa. Suunnittelualueen ulkopuolisen tieverkoston kunnostamista ei käsitellä osayleiskaavassa.

Kaavoituksen yhteydessä ja osayleiskaavan suunnittelussa huomioidaan Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan yhteisvaikutukset lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja tehdään tarvittavat yhteisvaikutusten mallinnukset.

Osayleiskaavan suunnittelussa huomioidaan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista (545/2015) määrittelemät sisämelun toimenpiderajat.

Osayleiskaavan suunnittelualueen ulkopuolista sähkönsiirtoreittiä ei kaavoiteta tämän osayleiskaavan yhteydessä.

Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi.

2.7 Traficom, Liikenne- ja viestintävirasto (5.1.2024)

Myllykankaan tuulivoimapuiston jatkosuunnittelussa on syytä selvittää onko hankkeella vaikutuksia Kajaanin lentoaseman lentoliikenteelle. Selvityksessä tietolähteitä ovat lentoaseman pitäjä, Finavia Oyj ja ilmaliikennepalvelujen tarjoaja, Fintraffic Lennonvarmistus Oy.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Osayleiskaavoituksen yhteydessä arvioidaan kaavan vaikutukset lentoliikenteelle.

2.8 Suomen Erillisverkot Oy (9.1.2024)

Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.9 Sukevan aluelautakunta (14.12.2023)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sisältää keskeiset viranomaiset ja yhteisöt, joita asiassa tulee kuulla.

Sukevan aluelautakunta pyytää kunnanhallitusta kiinnittämään erityistä huomioita kaikille avoimista yleisötilaisuuksista tiedottamiseen. Koska osallistumis- ja arviointisuunnitelman tarkoittamat osalliset painottuvat pohjoisosiin kuntaa, yleisötilaisuudet on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan järjestämään Kyläkeskuksella

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.10 Kajaanin kaupunki, kaupunginhallitus (9.1.2024)

Myllykankaan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty kattavasti suunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat, tehtävät selvitykset ja vaikutusten arviointi sekä vuorovaikutus kaavaprosessin aikana.

Vaikutusalueelle sijoittuvien kaavojen osalta osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulisi täydentää Kajaanin yleis- ja asemakaava-alueista Oulujärven rantayleiskaava, Piiparinmäen tuulivoimapuiston osayleiskaava kokonaisuudessaan, Laakajärvi-Kivijärvi-Iso-Soppi osayleiskaava, Koutaniemi-Vuoreslahti-Sarvivaara osayleiskaava, Kajaanin keskustaajaman 2015 osayleiskaava, Kajaanin keskustaajama 2035 osayleiskaava, Nuasjärven osayleiskaava ja Vuolijoen taajaman asemakaava. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on hyväksytty. Kuva 16 tulee päivittää vastaamaan maakuntakaavaa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty alustavasti osana YVA-prosessia tehtävät selvitykset ja vaikutusten arviointi niin hankkeen kuin sähkönsiirron osalta. Hankkeen suunniteltu sähkönsiirto Kajaaniin on kuitenkin esitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa pelkällä karttatarkastelulla. Vaikka sähkönsiirto käsitellään kattavammin osana YVA-prosessia, tulisi osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sekä myöhemmin kaavaprosessin aikana tuoda kirjallisesti esille myös sähkönsiirtovaihtoehdot ja niiden vaikutukset. Vaikka kaava-alue rajautuu kuntarajaan, tulisi osana hanketta tuoda esille myös hankkeesta aiheutuvat vaikutukset Kajaanin puolella ja huomioida esimerkiksi voimajohtokäytävän levenemisestä aiheutuva estevaikutus.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty, että voimalat tullaan sijoittamaan siten, ettei melu ylitä 40 desibelin rajaa lähimpien asuin- ja lomarakennusten alueella.

Suunnittelussa tulee lisäksi huomioida, ulottuuko melualue kuntarajan yli Kajaanin puolelle. Lisäksi välke- ja maisemavaikutukset tulee huomioida kattavasti myös Kajaanin osalta.

Hankkeen osalta on esitetty laadittavaksi kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset sekä lajiselvitykset niin nisäkkäiden kuin lintujenkin osalta. Suunnittelualue on esitetty olevan pääosin metsätalouskäytössä olevaa aluetta. Alueella on kuitenkin runsaasti soita, joista huomattava osa on luonnontilaisia. Alueelle sijoittuu muun muassa soidensuojelun täydennysehdotusalueita ja suojelualueita. Hanke sijoittuu lisäksi muun muassa Talaskankaan länsirajaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on tuotu esille Kajaanin tuulivoimaohjelmassa 2035 määritetyt suojaetäisyyksiä eri kohteille. Kajaanin tuulivoimaohjelmassa on vaatimuksia muun muassa Natura-, FINIBA- ja muiden suojelualueiden etäisyyksistä tuulivoimaloihin sekä ekologisten yhteyksien säilyttämisestä. Vaatimuksilla on haluttu turvata luonnon monimuotoisuuden ja yhtenäisten luontoalueiden säilyminen. Kajaanissa on laadinnassa tarkempi selvitys Kajaanin ekologisten yhteyksien sijoittumisesta ja laajuudesta. Kainuun liiton Ekologiset yhteydet Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisessa - selvityksessä Kajaanin eteläosan kuntarajan läheisyyteen on määritetty valtakunnallinen ekologinen yhteys. Pohjois-Savon valmistelussa olevassa maakuntakaavan 2. vaiheessa Myllykankaan alue on esitetty osana luonnon ydinaluetta. Myllykankaan hankkeessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota ekologisen yhteyden turvaamiseen ja sen sijainnin ja laadun varmistamiseen myös Sonkajärven alueella muun muassa etäisyysvaatimuksilla.

VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään lausunnossa mainittujen yleis- ja asema-kaavojen osalta sekä päivitetään osallistumis- ja arviointisuunnitelman maakuntakaavatilanteeseen liittyen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan täydennetään kuvaus tuulivoimahankkeen sähkönsiirtoreitistä.

Kaava-alueen ulkopuoliset sähkönsiirtoreitit eivät kuulu osayleiskaavaan, joten sähkönsiirron vaikutukset arvioidaan ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä

Osayleiskaavan suunnittelussa huomioidaan kaavan vaikutukset Kajaanin kaupungin alueille.

Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi.

2.11 Kulttuurihistoriallinen museo, Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo (11.1.2024)

Museo on tutustunut aineistoon ja toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.12 Digita Oy (12.1.2024)

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja

- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetysille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisen tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapaistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisio vastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeitä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

VASTINE:

Hankkeesta vastaava huomioi lausunnossa esiin nostetut kohdat hankkeen jatkosuunnittelussa.

2.13 Aluehallintovirasto (12.1.2024)

Itä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Terveydensuojelulain (763/1994) tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Lain yleisen periaatteen mukaan elinympäristöön vaikuttava toiminta tulee suunnitella ja järjestää siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Tämän edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja tunnistaa toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seuraa niihin vaikuttavia tekijöitä.

Terveydensuojelulain 5 pykälässä on säädetty alueellisesta terveydensuojelusta seuraavaa:

”Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo terveydensuojelua toimialueellaan sekä arvioi kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista”.

Samaisen lain 6 pykälässä on säädetty puolestaan kunnan terveydensuojelutehtävistä seuraavaa:

”Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa”.

Yleistä

Terveydellisten olosuhteiden, riskien ja mahdollisten haittatekijöiden arviointi sekä valvonta kuuluu paikallisella tasolla kunnan terveydensuojeluviranomaisen toimivallan piiriin. Täten aluehallintovirasto ei ota kantaa yksittäisen hankkeen mahdollisesti aiheuttamiin

yksittäisiin riskeihin ja haittatekijöihin, etenkin jos niiden ennakoitaan rajautuvan paikallisesti.

Arvioitavat ympäristövaikutukset

Ohjelman sivulla 44 on kirjaus, jonka mukaan muut tuulivoimapuistohankkeet otetaan huomioon vaikutusten arvioinnissa siinä mittakaavassa kuin mahdollisia yhteisvaikutuksia arvioidaan voivan aiheutua. Mahdolliset yhteisvaikutukset arvioidaan myös muiden sellaisten lähialueen muiden toimialojen hankkeiden kanssa, joilla voi olla yhteisvaikutuksia Myllykankaan tuulivoimahankkeen kanssa.

Ohjelman sivulla 54 on kuvattu hankkeen merkittävimiksi ympäristövaikutuksiksi muun muassa vaikutukset maisemaan, melu- ja välkevaikutukset sekä vaikutukset linnustoon.

Kaavoitus

Myllykankaan hankealuetta ei ole esitetty tuulivoimapotentiaalisena alueena voimassa olevassa tuulivoimamaakuntakaavassa eikä valmisteilla olevassa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa.

Hankealueella ei ole voimassa olevia yleiskaavoja, mutta hankealue rajautuu pohjoisessa Katajamäen tuulivoimapuiston sekä etelässä Vieremän ja Sonkajärven kunnissa Kurvilanmäen tuulivoimapuiston vireillä oleviin osayleiskaava-alueisiin. Hankealue rajautuu Kainuun maakuntaan.

Maakuntakaavaa edellyttävän seudullisen kokoluokan tuulivoimapuiston rajana pidetään kahdeksaa (8) teollisen kokoluokan voimalaa. Tätä pienempiä tuulivoimahankkeita voi suunnitella suoraan osayleiskaavalla.

Täydennys: Nykymuodossaan hanketta koskeva osayleiskaava olisi maakuntakaavan vastainen / osayleiskaava ei olisi maakuntakaavan mukainen. Hankkeesta vastaava on kuitenkin tehnyt kaavoitusaloitteen Sonkajärven kunnalle tuulivoimapuiston alueen kaavoittamisesta, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa. Sonkajärven kunnanvaltuusto hyväksyi kaavoitussopimuksen. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan näin suuressa hankekokonaisuudessa (kts. 'Muut alueen toimijat / liitännäishankkeet kokonaisvaikutusten arviointi') olisi ensiarvoisen tärkeää huomioida kokonaisuus ja siihen liittyvät vaikutukset, myös kaavoituksen osalta.

Muut alueen toimijat / liitännäishankkeet – kokonaisvaikutusten arviointi

Ohjelman sivulla 44 on todettu, että Myllykankaan hankkeen välittömään läheisyyteen ei sijoitu toiminnassa olevia tuulivoimapuistoja. Lähin tuotannossa oleva tuulivoimapuisto,

Piiparinmäki, sijaitsee noin 20,5 kilometrin etäisyydellä molempien hankevaihtoehtojen lähimmistä voimaloista luoteeseen.

Alle kymmenen kilometrin etäisyydelle hankealueesta sijoittuu viisi suunnitteluvaiheessa oleva tuulivoimapuistohanketta, joista Myllykankaan hankealueeseen rajautuvat Katajamäki hankealueen pohjoispuolelle ja Kurvilanmäki eteläpuolelle. Luolakankaan hanke sijoittuu Myllykankaan hankealueesta luoteeseen lähimmillään noin 7,5 kilometrin etäisyydelle molempien hankevaihtoehtojen lähimmistä suunnitelluista voimaloista. Lisäksi Myllykankaan hankealueesta luoteeseen sijoittuvat Kivikangas lähimmillään noin 8,2 kilometrin etäisyydelle ja Harsunlehto lähimmillään noin 8,9 kilometrin etäisyydelle molempien hankevaihtoehtojen lähimmistä suunnitelluista voimaloista. 10–30 kilometrin etäisyydelle hankealueesta sijoittuu seitsemän muuta suunnitteluvaiheessa olevaa tuulivoimapuistohanketta.

Alle 30 kilometrin etäisyydelle sijoituvia hankkeita (ohjelmassa mainitut) on yhteensä 12 kappaletta, sisältäen 410 voimalaa (mukaan laskettu Myllykankaan voimalat). Kurvilanmäki ja Katajamäki rajautuvat pieneltä osin Myllykankaan hankkeeseen, mutta periaatteessa nämä muodostavat yhtenäisen tuulivoimatuotantoalueen, jossa olisi 109 voimalaa.

Itä-Suomen aluehallintovirastolle on syntynyt käsitys, että Myllykankaan tuulivoimahankkeesta katsoen länsi-lounaaisuuntaan on syntyneessä n. 150 kilometriä halkaisijaltaan olevan ympyrän muotoisen alueen sisään noin 70 eri vaiheessa olevan tuulivoimahankkeen kokonaisuus käsittäen n. 1500–1600 tuulivoimayksikköä. Tämä on liki pitäen 500–600 yksikköä enemmän, kuin Suomessa on tilastoitu olleen yhteensä vuonna 2021 ja lähes yhtä paljon kuin koko Suomessa oli voimaloita vuoden 2023 lopussa.

Vaikutusten tarkastelualueen rajauksen seurauksena lukuisia tuulivoimahankkeita leikkautuu tarkastelualueen ulkopuolelle ja näin laaja-alaisempi kokonaistarkastelu ja vaikutusten arviointi jää aluehallintoviraston mielestä osittain vajaaksi.

Kyseessä on todella merkittävä erillisten hankkeiden kokonaisuus (jos tarkastelualueeksi otetaan esim. 100–150 km), jonka yhteisvaikutuksia tulisi kartoittaa, mahdollisuuksien mukaan mallintaa sekä arvioida yksittäisten hankkeiden lisäksi hankeklusterina. Aluehallintovirasto ei ota kantaa siihen, kenen kyseinen arviointi tulisi suorittaa, mutta liittyviä hankkeita on useita kymmeniä ja voimaloiden määrän osalta puhutaan sadoista, jopa yli tuhannesta voimalayksiköistä.

Lisäksi noin 30 kilometrin päähän Myllykankaasta sekä liitännäishankkeista on suunnitteilla Suomen Lantakaasu Oy:n biokaasulaitos (satelliittilaitos).

Aluehallintovirasto katsoo, että edellä mainitut seikat tulisi huomioida kokonaisarviointiin osalta ja hankkeita sekä etenkin niiden yhteenliittymiä pitäisi arvioida myös sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta.

Laatijoiden pätevyys

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista (sosiaaliset vaikutukset sekä terveyteen kohdistuvat vaikutukset) tulisi ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä vastata asiantuntijoiden, joilla on kyseisiltä aloilta erityisasiantuntemusta. Asiantuntijoiden kokemus- ja koulustaustaa tai opintojen painotusta vastaavista tehtävistä tulisi kuvata riittävällä tarkkuudella. Ilman näitä, arviointiin liittyvää asiantuntijuutta on vaikea arvioida. Myös erityisasiantuntijuutta tulisi hyödyntää ulkopuolelta, mikäli sitä ei ole arvioinnista vastaavalla taholla itsellään käytettävissä.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan etenkin ympäristöterveyteen sekä terveydensuojelulaissa tarkoitettujen terveyshaittojen arviointiin liittyvää erikoisosaamista on yleisesti hyödynnetty liian vähän. Tämän alan erityisasiantuntijuuden lisääminen valmistelussa ja suunnittelussa on aluehallintoviraston mielestä suositeltavaa. Lisäksi aluehallintovirasto pyytää kiinnittämään huomiota sosiaalisten vaikutusten arvioinnin erityislaatuuteen (osana ihmisiin vaikuttavia tekijöitä).

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnista sekä asukaskyselyn toteuttamisesta vastaavalla asiantuntijalla on kokemusta suunnittelumaantieteen alalta (FM) 30 vuotta, mutta ohjelmassa ei tarkemmin ole kirjattu millaisella kokemuspohjalla ja asiantuntemuksella sosiaalisten vaikutusten arviointeja tai asukaskyselyjä tehdään. Asiantuntijan vastuulle on kirjattu edellä mainitut tehtävät, mutta ihmisiin kohdistuvat vaikutusten (terveyteen kohdistuvat vaikutukset) ei ole kirjattu kenellekään. Sen sijaan melu- ja välkevaikutukset on kirjattu ympäristötekniikan insinöörille (AMK), jolla on alalta kokemusta 5 vuotta.

Yhteisvaikutusten arviointia ei ole kirjattu erityisosaamisalueeksi yhdellekään asiantuntijalle. Tämä on kuitenkin nykyisen kaltaisen hankekehityksen näkökulmasta ensiarvoisen tärkeä ja aluehallintoviraston mielestä erityistä asiantuntijuutta vaativa arvioinnin ala, jossa tulee ymmärtää laajoja kokonaisuuksia sekä niiden välisiä vuorovaikutussuhteita. Myllykankaan tuulivoimahankkeen erityispiirteet (maakuntakaavan vastaisuus, liittyvät hankkeet, sijainti, Sukevan taajaman sijainti suhteessa hankekokonaisuuteen) tulisi huomioida kokonaisarviointissa erityisen tarkasti. Lisäksi tulisi kyetä arvioimaan eri vaikutusten merkitystä osana kokonaisuutta sekä painotusta kokonaisarviointissa. Yhteisvaikutusten arviointiin toivotaan laajempaa, kokonaisvaltaisempaa sekä vahvempaa asiantuntijuutta.

Kun huomioidaan ohjelman sivulla 54 mainitut merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset (kts. lausunnon sekä ohjelman kappale 'Arvioidtavat ympäristövaikutukset') on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan hieman erikoista, ettei näihin, yleensä ihmisiin ja heidän terveyteensä kohdistuviin vaikutuksiin ole nimetty arvioinnin asiantuntijaa. Sama koskee yhteisvaikutuksia

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset – sosiaaliset ja terveysvaikutukset

Ympäristövaikutusten arviointi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten osalta perustuu yleensä mm. asukaskyselyyn, haastatteluihin, vuorovaikutustilaisuuksiin, melu- ja välkeselvityksiin, havainnekuviin sekä näkyvyysalueanalyysiin.

Ohjelman sivulla 55 (taulukko 8.1 Tarkasteltavan vaikutusalueen laajuus vaikutustyypeittäin) on kirjaus ihmisiin kohdistuvista vaikutuksista: *"Vaikutuskohtainen arviointi, enimmäkseen noin 20 kilometrin ja tarkemmin noin viiden kilometrin säteellä"*. Sosiaalisista vaikutuksista ei ole erikseen kirjausta. Melusta ja välkkeestä on puolestaan kirjattu: *"Laskelmien ja mallinnusten mukaan, noin 2–3 kilometrin säteellä tuulivoimapuistosta"*.

Myöhemmin ohjelman sivulla 184 on todettu, että *"maisemavaikutusten osalta arvioidaan yhteisvaikutuksia kaikkien niiden tuulivoimapuistojen ja tuulivoimahankkeiden kanssa, jotka sijoittuvat alla 20–25 kilometrin etäisyydelle Myllykankaan hankealueesta"*. Kuvassa 6.1 "Muut tuulivoimahankkeet Myllykankaan hankealueen ympäristössä" (s.45) on havainnollisesti esitetty, että 20–25 kilometrin tarkastelualue rajaa useita, varsin suuriakin tuulivoimahankkeita sekä Kajaanin kaupungin tarkastelun ulkopuolelle. Maisemavaikutukset on yleisesti mielletty ja kuvattu osaksi ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia.

Mikäli vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään julkaisua "Tuulivoimarakentamisen suunnittelu" (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016), aluehallintoviraston mielestä olisi tärkeää huomioida, että kyseessä on ympäristöministeriön julkaisu, joka keskittyy ympäristöhallinnon näkökulmaan ja lainsäädäntöön vaikutusten arvioinnin osalta. Ohjeesta puuttuu muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluva lainsäädäntö sekä painotukset. Täten myös muuta ohjeistusta ja asiantuntijuutta olisi suositeltavaa hankkia vaikutusten arvioinnin tueksi esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon/terveydensuojelun sekä rakenteellisen sosiaalityön aloilta.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ihmisiin kohdistuvat vaikutukset muodostuvat hankkeiden sosiaalisista vaikutuksista sekä terveyteen kohdistuvista vaikutuksista (Viite: Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi -käsikirja; Stakes, Aiheita 8/2003 ja Ympäristövaikutusten arviointi. Ihmisiin kohdistuvat terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset; Sosiaali- ja terveysministeriö, Oppaita 1999:1)

Sosiaalisten vaikutusten, samoin kuin terveyteen kohdistuvien vaikutusten arviointi hankaloituu, mikäli arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet eivät ole yhteneväisiä tai niiden rajoissa ja perusteissa on puutteita. Tältä osin myös terminologia ja määritelmät tulisi yhtenäistää siten, että arviointi tapahtuisi erityyppisten hankkeiden kohdalla jokseenkin samoin perustein, vaikka kohdentaminen voikin sisältää tapauskohtaista harkintaa ja siinä voi olla jonkin verran eroavaisuutta. Aluehallintovirasto haluaa korostaa, että myös pienemmillä hankkeilla voi olla sosiaalisia vaikutuksia. Etenkin, jos ne voidaan katsoa kuuluvaksi osaksi suurempaa kokonaisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaan mukaan "Sosiaalisten

vaikutusten rajauksessa ja tunnistamisessa on kansalaisten ja erilaisten yhteisöjen tärkeinä pitämille vaikutuksille annettava suuri arvo”.

Samaisen oppaan mukaan tavallisimpia sosiaalisia vaikutuksia ovat esimerkiksi seuraavat:

- Vaikutukset elämäntapaan ja elämänlaatuun, esimerkiksi päivittäisiin elämis- ja liikkumismahdollisuuksiin, sosiaalisiin suhteisiin, viihtyvyyteen, turvallisuuteen sekä mielikuviin terveydestä ja turvallisuudesta
- Vaikutukset elinoloihin, esimerkiksi asumiseen, tulo- ja varallisuusasemaan, palvelujen saatavuuteen ja työllisyyteen
- Väestömuutokset, esimerkiksi uudelleen asuttaminen, väestömäärän ja -rakenteen muutokset
- Vaikutukset julkisiin ja yksityisiin voimavaroihin, esimerkiksi palveluihin, elinkeinotoimintaan, talouteen ja maankäyttöön.

Aluehallintovirasto korostaa, että sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tulee painottaa yhtäläisesti niin myönteisiä kuin kielteisiäkin tekijöitä. Arvioinnissa olisi aluehallintoviraston näkemyksen mukaan hyvä ottaa vertailukohdaksi jo toteutuneiden tuulivoimatuotantoalueiden lähialueilla asuvien ihmisten kokemukset ja näkemykset. Sellainen tosiseikkoihin perustuva vertailu puuttuu arvioinneista yleisesti, jolloin sosiaalisten vaikutusten arviointi alueen ihmisten kannalta jää varsin kapea-alaiseksi verrattuna vaikkapa luontovaikutusten arviointiin, jossa vaikutuksia on pohdittu varsin moninaisesti ja laaja-alaisesti. Arvioinnin hankekohtaisuus johtaa yleensä myös puutteelliseen kokonaisarviointiin, jossa laajempi näkökulma jää huomioimatta myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten osalta.

Yhteisvaikutuksista on ohjelmaan kirjattu seuraavasti: *”Hankkeen vaikutuksia yhdessä muiden seudun tuulivoimahankkeiden tai muiden merkittävien hankkeiden kanssa on tarkasteltu vaikutus tyypeittäin vaikutustyyppin edellyttämässä laajuudessa”.*

Aluehallintovirasto pyytää huomioimaan, ettei liittyvinä tai lähialueen hankkeina ole tunnistettu kaikkia merkityksellisiä hankkeita. Biokaasulaitoshankkeiden osalta on vasta YVA-tarveharkinta käynnissä, mutta nekin ovat osa suurempaa kokonaisuutta.

Seurantaryhmä

Hankkeen paikallisten tahojen kuulemisen varmistamiseksi on koottu hankkeen seurantaryhmä tukemaan ympäristövaikutusten arviointityötä ja kommentoimaan YVA:n sisältöä. Seurantaryhmän kokouksessa on keskusteltu muun muassa eri hankkeiden yhteisvaikutuksista. Aluehallintovirasto haluaa korostaa Myllykankaan tuulivoimahankkeen osalta nimenomaan mahdollisia yhteisvaikutuksia sekä kokonaisarvioinnin tärkeyttä. Kyseinen hanke on osa laajempaa kokonaisuutta, joka ympäröi Sukevan keskustaajaman likimain kaikista ilmansuunnista. Lisäksi Myllykankaan hankkeella on merkittäviä erityispiirteitä, jotka tulisi

huomioida arviointia tehdessä erityisellä huolella (kts. lausunnon kappale s.8 'Vaikutusmahdollisuudet').

Ryhmään on kutsuttu kunnan terveydensuojeluviranomaisen edustajia Iisalmen kaupungista (Ylä-Savon ympäristöterveys) sekä Kainuun ympäristöterveyspalveluista. Edustukset on selkeästi kirjattu arviointiohjelmaan. Aluehallintovirasto näkee tämän hyvänä ratkaisuna ja menettelynä.

Rakenteellisen sosiaalityön osalta edustuksellisuus jää epävarmaksi. Kainuun hyvinvointialue on nimetty seurantaryhmään, mutta edustusta ei ole tarkemmin kirjattu. Pohjois-Savon hyvinvointialueen edustusta ei ole kirjattu seurantaryhmään.

Aluehallintovirasto muistuttaa, että ympäristöterveydenhuollon (terveydensuojelu) ja sosiaaliviranomaisen (rakenteellinen sosiaalityö) edustus olisi perusteltua erilaisissa suunnittelu- ja seurantaryhmissä, projektin eri vaiheissa. Ympäristöterveydenhuolto (terveydensuojelu) on yksi keskeisimpiä elinympäristöterveyden edistäjiä kunnassa, jonka tehtävä on osaltaan ohjata ja valvoa terveydellisten olosuhteiden sekä elinympäristöterveyden toteutumista sekä erityisesti haittatekijöiden ennaltaehkäisyä.

Rakenteellisen sosiaalityön edustajilla on näkemystä ja kokemusta alueen ja sen asukkaiden sosiaalisista erityispiirteistä, tarpeista ja täten sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa merkittävistä seikoista.

Vaikutusmahdollisuudet

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset jakautuvat sosiaalisiin vaikutuksiin sekä terveysvaikutuksiin. Asukaskyselyillä pyritään yleensä kartoittamaan mielipiteitä hankkeesta ja sen mahdollisista vaikutuksista.

Ohjelman sivulla 168 on kirjaus, jonka mukaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tueksi ja asukasosallistumisen lisäämiseksi toteutetaan kysely. Kysely kohdennetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteensä noin 300 kotitalouteen, asuinrakennusten ja loma-asuntojen omistajille hankkeen keskeisellä vaikutusalueella. Postitse toteutettavassa kyselyssä selvitetään hankealueen nykyistä käyttöä, asukkaiden suhtautumista hankkeeseen sekä asukkaiden näkemyksiä hankkeen merkittävimmistä myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista ja vaikutuksista muun muassa virkistyskäyttöön, maisemaan ja asumisviihtyisyyteen. Kyselyssä käytetään monivalintakysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä, joihin asukkaat voivat vastata vapaamuotoisesti. Kyselyn mukana lähetetään asukkaille tiivis kuvaus hankkeesta.

Aluehallintovirasto pitää toteutettavan kyselyn mittakaavaa riittämättömänä, huomioiden lähialueen muiden hankkeiden yhteisvaikutukset sekä Myllykankaan tuulivoimahankkeen erityispiirteet (muun muassa maakuntakaavan vastaisuus, lähialueen hankkeiden kanssa

muodostuva hankekokonaisuus vaikutuksineen). Lisäksi toteutustapana ainoastaan postitse toimitettava kysely on katsottava myös riittämättömäksi ja vaikutusmahdollisuuksiltaan tarpeettomasti rajaavaksi.

Aluehallintovirasto muistuttaa, että kyselyjen tekeminen vaatii asiantuntemusta ja tahtoa saada selville alueen asukkaiden todelliset mielipiteet. Tosiasialliset vaikuttamismahdollisuudet ovat riippuvaisia kyselyn ajankohdasta, informoinnin laajuudesta ja tehokkuudesta, kyselyn teknisestä toteutuksesta ja kaikkein eniten kyselyn sisällöstä. Asukaskyselyiden tarkoitus, rakenne, sisältö sekä tulosten arviointi, raportointi ja hyödyntäminen pitäisi olla selvillä ennen selostusvaihetta, jotta siihen voitaisiin ottaa lausunnoissa kantaa. Tämä parantaisi osaltaan myös läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta.

Täydennys: Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sivulla 40 on kuvattu kaavoitukseen liittyviä osallisia. Kyseisestä listasta puuttuvat kunnan/kuntien terveydensuojeluviranomaiset (kts. lausunnon kappale 'Seurantaryhmä').

LOPPULAUSELMA

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vaikutusten arviointi ainoastaan hankekohtaisesti ja paikallisella tasolla, mikä on toki YVA-lain hengen mukaista, on osittain ongelmallista kokonaisvaikutusten arvioinnin jäädessä hankekohtaisiksi, irrallisiksi ja ajallisesti muuttuvassa tilanteessa vaillinaisiksi. Kokonaisarviointia saattaa hankaloittaa myös puutteellinen tarkastelualueen rajaus.

Aluehallintovirasto esittää toiveenaan, että myös muun tyyppisiä hankkeita kuvattaisiin YVA-aineistojen karttapohjissa, jotta kokonaiskuva erityyppisten hankkeiden vuorovaikutuksista sekä maankäytöstä kyettäisiin aiempaa paremmin havainnollistamaan.

Seurantaryhmän kokouksissa olisi tarkoituksenmukaista avata tilannekuvaa laajemminkin sekä keskustella useista lähekkäisistä hankkeista sekä niiden mahdollisista yhteisvaikutuksista. Hankkeen ja eri hankkeiden yhteisvaikutusten osalta tulisi tarkastella myös sosiaalista ja ylipäättään yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä aiempaa laajemmin. Hankkeiden eritahtisuuden sekä yksittäisen luvittamisen vuoksi tämä on ajassa muuttuva seikka.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä myös vuorovaikutteisten yleisötilaisuuksien järjestämistä riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa, että alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille.

Aluehallintovirasto esittää vahvana kantanaan, että kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä hyvinvointialueen sosiaaliviranomaisen (rakenteellinen sosiaalityö) edustajille tulisi varata mahdollisuus osallistua hankkeen valmistelusta vastaaviin tai siihen tiiviisti liittyviin työryhmiin, niin ohjelma- kuin selostusvaiheessa (mikäli näin ei ole jo toimittu). Samoin edellä mainittujen alojen osaamista ja asiantuntemusta tulisi hyödyntää aiempaa enemmän

myös tuulivoimahankkeiden sekä muiden vastaavien hankkeiden kaavoitukseen liittyvässä suunnittelussa. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta kyseiseltä alalta toivotaan lisättävän. Myös ympäristöterveydenhuollon (terveydensuojelun) erityisosaamista kaivataan.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ihmisiin kohdistuvia yhteisvaikutuksia tulisi arvioida riittävän laaja-alaisesti. Kokonaisvaikutusten osalta merkitsevää on myös se, kuinka arvioinnissa huomioidaan vaikutukset elämäntapaan ja elämänlaatuun, esimerkiksi päivittäisiin elämis- ja liikkumismahdollisuuksiin, sosiaalisiin suhteisiin, viihtyvyyteen, turvallisuuden sekä mielikuviiin terveydestä ja turvallisuudesta. Täten myös kokemuksellisuudelle tulisi antaa arvioinnissa painoarvoa. Se voi olla välillinen tekijä myös terveyshaittojen syntyyn. Lisäksi vallitsevassa tilanteessa tulee suhtautua kriittisesti lähtötietojen ajantasaisuuteen sekä niiden varmistamiseen, koska eri hankkeista ei vielä ole välttämättä saatavilla kaikkea tietoa tai se on päivittymässä. Lausunto- ja hankevalmisteluaineistoissa on myös selkeitä puutteita.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan selkeänä puutteena voidaan pitää sitä, ettei yhteisvaikutusten arviointia ole kirjattu erityisosaamisalueeksi yhdellekään asiantuntijalle. Tämä on kuitenkin nykyisen kaltaisen hankekehityksen näkökulmasta ensiarvoisen tärkeä ja aluehallintoviraston mielestä erityistä asiantuntijuutta vaativa arvioinnin ala, jossa tulee ymmärtää laajoja kokonaisuuksia sekä niiden välisiä vuorovaikutussuhteita. Lisäksi tulisi kyetä arvioimaan eri vaikutusten merkitystä osana kokonaisuutta sekä painotusta kokonaisarvioinnissa. Yhteisvaikutusten arviointiin toivotaan laajempaa, kokonaisvaltaisempaa sekä vahvempaa asiantuntijuutta. Myllykankaan hankkeeseen liittyvät erityispiirteet tulisi valmistelussa ja arvioinnissa huomioida erityisellä huolella.

Eri hankkeiden muodostamien yhteenliittymien merkitys muun muassa alueelliseen hyvinvointiin ja alueiden käyttöön, asumiseen, virkistykseen, näkymään maisemassa tulisi aluehallintoviraston näkemyksen mukaan huomioida nykytilanteessa entistä tarkemmin ja laaja-alaisemmin. Erityyppisiä hankkeita on lisääntyvässä määrin valmisteilla ja lausunto- kierroksilla.

Aluehallintovirasto tiedostaa lainsäädäntömuutosten paineen, jolla maakuntakaavan ohjaus- ja oikeusvaikutteisuutta halutaan tulevaisuudessa keventää. Aluehallintovirasto esittää, että maakuntakaavojen ohjausvaikutusten ylläpitämiseksi yleiskaavoituksessa tulisi huomioida laajemminkin valmistelussa olevien hankkeiden kaavanmukaisuus. Voimassa olevan maakuntakaavan tulisi ohjata yleiskaavoitusta, mutta nyt vaikuttaa siltä, että osa hankkeista on nykyiselläänkin suunniteltu alueille, joita ei ole maakuntakaavassa tv-alueiksi kaavoitettu tai hankkeiden rajaukset eivät noudata maakuntakaavojen tv-merkintöjä. Lisäksi lausuntoaineistoissa on vanhentuneita materiaaleja, jotka vääristävät tilannekuvaa vaikuttaen heikentävästi myös tilannekuvan kokoamiseen, vaikutusmahdollisuuksien

käyttämiseen sekä hankekokonaisuutta koskevaan läpinäkyvyyteen. Edellä mainittu kaavanmukaisuus / kaavanvastaisuus koskee mitä suurimmassa määrin Myllykankaan tuulivoimahanketta.

VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyn tuulivoimapuiston koko vaatii, että ennen kaavan hyväksymistä voimassa olevassa maakuntakaavassa alue on esitetty tv-alueena.

Osayleiskaavan laadinnan yhteydessä toteutetaan alueidenkäyttölain sekä -asetuksen mukaisen kaavan vaikutusten arvioinnit sekä kaavan ja sen mahdollistaman tuulivoimapuiston yhteisvaikutusten arvioinnit muiden lähialueen hankkeiden kanssa. Maankäyttö ja rakennusasetuksen 10 § mukaisesti osayleiskaavan kaavaselostuksessa arvioidaan kaavan vaikutukset kaavan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, luontoon, maisemaan, liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen, terveyteen, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin sekä muut kaavan merkittävät vaikutukset;

Yksittäisen tuulivoimahankkeen osalta yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa arvioidaan yleisesti noin 20–25 km etäisyydellä. Kaavoituksen yhteydessä arvioidaan yhteisvaikutukset myös muiden kuin tuulivoimahankkeiden kanssa, mikäli hankkeiden välillä arvioidaan syntyvän merkittäviä yhteisvaikutuksia.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan lisätään osalliseksi kuntien terveydenhuoltoviranomaiset.

Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi.

Ympäristövaikutusten arviointia käsittelevät osuudet käsitellään ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Ympäristövaikutusten arviointia ja arviointiohjelmaa koskevat lausunnot huomioidaan osayleiskaavan laadinnan yhteydessä, sillä osayleiskaavan vaikutustenarviointi perustuu lähtökohtaisesti ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä saatuihin tuloksiin.

2.14 Kainuun ELY-keskus (15.1.2024)

Sonkajärven kunnassa on vireillä Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaava laatiminen. Sonkajärven kunta pyytää lausuntoa Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS). Alueelle laaditaan osayleiskaava. Suunnittelualue sijaitsee Sonkajärven kunnassa Pohjois-Savossa Kainuun maakunnan rajalla. Suunnittelualue rajautuu pohjoisreunaltaan Kajaanin kaupungin rajaan.

Osayleiskaava laaditaan siten, että sitä on mahdollista käyttää tuulivoimaloiden rakennusluupien perusteena MRL:n 77a §:n mukaisesti. Myllykankaan alueelle suunnitellaan enimmillään 12 uuden tuulivoimalan rakentamista. Voimaloiden määrä tarkentuu kaavaprosessin aikana. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä.

Kaavoitustilanne

OAS:ssa on kuvattu kaavoitustilannetta. OAS:ssa on kattavasti koottu Kainuun maakunta-kaavaan liittyviä merkintöjä ja määräyksiä, mutta kootuista merkinnöistä puuttuu M-alueita koskeva merkintä kaavamääräyksineen.

OAS:ssa on huomioitu myös vireillä oleva Kainuun tuulivoimamaakunta 2035. Todettakoon, että Kainuun maakuntavaltuusto on hyväksynyt Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 kokouksessaan 12.12.2023. Kaavan voimaantulosta ei ole vielä kuulutettu. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida maakuntakaavan ohjaava vaikutus erityisesti voimajohtolinjan osalta, joka OAS:ssa esitetyn suunnitelman mukaisesti sijoittuu Kainuun puolelle.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaa laadittaessa Kainuun liitto laaditutti selvityksen Kainuun maakunnan ekologisista yhteyksistä sekä suojelualueiden kytkeytyneisyydestä. Kainuun ELY-keskus esittää, että laaditun selvityksen lopputulosta hyödynnetään myös Myllykankaan kaavoituksen yhteydessä. Edellä mainitussa hyväksytyssä tuulivoimamaakuntakaavassa on myös ekologisiin yhteyksiin liittyviä kaavamääräyksiä.

Koska Myllykankaan tuulivoimahanke rajautuu maakuntarajaan ja koska ekologiset yhteydet ulottuvat myös maakuntarajan yli, Kainuun ELY-keskus näkisi perusteltuna, että kaavan laadinnan yhteydessä huomioitaisiin myös Kajaanin kaupungin tekeillä oleva ekologisten yhteyksien selvitys. Selvitys valmistunee tänä vuonna helmikuun loppuun mennessä.

Osallistuminen

OAS:iin on laajasti kirjattu kaavahankkeeseen liittyviä osallisia. Koska kaava rajautuu Kainuun maakuntaan, Kainuun ELY-keskus esittää, että yksi osallisista olisi myös Kainuun ympäristöterveyspalvelut. Kainuun ympäristöterveyspalvelut toimii Kainuun terveydensuojeluviranomaisena.

OAS:iin on kirjattu, että yleiskaavasta järjestetään ehdotusvaiheessa tarvittaessa MRL 66 §:n ja MRA 18 §:n mukainen viranomaisneuvottelu. Edellä mainitun asetuksen mukaan viranomaisneuvottelu järjestetään myös kaavaa valmisteltaessa, ennen kuin kunta varaa osallisille tilaisuuden mielipiteen esittämiseen. Kainuun ELY-keskus näkisi perusteltuna, että OAS:ssa esitetään myös tämä ns. aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun ajankohta. Neuvottelun tarpeellisuudesta ja ajankohdasta olisi hyvä keskustella Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa

VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan päivitetään Kainuun maakuntakaavatilanne. Kainuun ajantasainen maakuntakaavatilanne huomioidaan osayleiskaavan suunnittelussa.

Osayleiskaavan laadinnassa huomioidaan Kainuun liiton laatimaa selvitystä Kainuun maakunnan ekologisista yhteyksistä sekä suojelualueiden kytkeytyneisyydestä.

Osayleiskaavan laadinnassa huomioidaan myös Kajaanin kaupungin tekeillä olevan ekologisten yhteyksien selvityksen niiltä osin, kuin se on käytettävissä koskettaa Myllykankaan tuulivoimahanketta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä osayleiskaavaprosessiin lisätään osalliseksi Kainuun ympäristöpalvelut.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään siten, että osayleiskaavaprosessissa järjestetään viranomaisneuvottelu kaavaa valmisteltaessa ennen, kuin kunta varaa osallisille tilaisuuden mielipiteen esittämiseen.

2.15 Ilmatieteenlaitos (15.1.2024)

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Myllykankaan tuulivoimapuiston osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.16 Pohjois-Savon ELY-keskus (20.12.2023)

Myllykankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma on nähtävillä samanaikaisesti kaavan OAS:in kanssa. Pohjois-Savon ELY-keskus antaa myöhemmin YVA-ohjelmasta yhteysviranomaisen lausuntonsa, jossa otetaan kantaa hankkeessa tehtäväksi esitettäviin vaikutusten arviointeihin ja selvityksiin. YVA-ohjelma ja siitä annettava lausunto on syytä huomioida myös tuulivoimahankkeen yleiskaavaluonnosta laadittaessa. Pohjois-Savon ELY-keskuksella ei ole muuta lausuttavaa Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.17 Fintraffic Lennonvarmistus Oy (12.1.2024)

Fintraffic Lennonvarmistus Oy vastaa Suomen ilmatilan käytön hallinnasta sekä lentoreitti- ja lennonvarmistuspalveluista 22 lentoasemalla Suomessa. Toimintamme lähtökohtana on aina lentoliikenteen turvallisuus, lentojen sujuvuus ja säännöllisyys.

Ilmailulaki määrää lentoesteistä siten, että rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ilmailulin 1.10.2023 voimaantulon muutoksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto selvittää osana lentoestelupaprosessia lentoesteen vaikutukset lentoliikenteen sujuvuudelle ja lentopaikan pitäjälle.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.18 Kainuun liitto (15.1.2024)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on laadittu selkeästi. OAS:ssa on huomioitu voimassa olevat Kainuun maakuntakaavat ja kaavamerkinnot pääosin riittävästi. Kainuun liitto tarkentaa, että Kainuun maakunnan alueella on voimassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2030, mikä on tarpeen selventää Kainuun maakuntakaavoitusta koskevaan kappaleeseen. OAS:iin on tarpeen lisätä voimassa olevan Kainuun maakuntakaavan 2020 maa- ja metsätalousvaltaisia alueita koskeva merkintä M, jota koskee myös suunnittelumääräys.

Kainuun liitto toteaa, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on hyväksytty 12.12.2023. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. OAS:iin on tarpeen tarkentaa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tilanne ja päivittää kuvat 15 (epävirallinen yhdistelmäkaavakartta) ja 16 (Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035) lähdeviittauksineen, jotta myös Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 osoitetut seudullisesti merkittävät tuulivoimaloiden alueet näkyvät kyseisissä kuvissa. Lisäksi Kainuun liitto täsmentää, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 on annettu yleinen energian siirtoa koskeva määräys:

"Energiatuotantoalueita suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota energian siirtoyhteyksien järjestämiseen. Lähekkäin sijoittuvien energiatuotantoalueiden liittäminen voimansiirtoverkkoon on ensisijaisesti pyrittävä keskittämään yhteiseen johtokäytävään ja yhteispylväisiin, yhteistyössä muiden energiantuotannon hankealueiden kanssa.

Energiansiirtoyhteyksiä suunniteltaessa on otettava huomioon kyseisen energiansiirtohankkeen sekä eri energiantuotanto- tai -siirtohankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia"

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta maakuntakaavan toteuttamista.

Myllykankaan suunnittelualue Pohjois-Savon maakunnassa rajautuu Kainuun maakuntaan. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavoituksessa osoitettu Myllykankaan aluetta lähin tuulivoimaloiden alue on Katajamäen tv-alue Kajaanissa. Kainuun voimassa olevan tuulivoimamaakuntakaavan 2030 yleisten suunnittelumääräysten mukaan maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista. Maakuntakaavassa määritetään seudullisuuden raja, joka voi vaihdella eri puolilla Suomea ja maakuntien sisällä. Kainuussa maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueella tarkoitetaan lähtökohtaisesti vähintään kymmenen (10) teollisen kokoluokan voimalan muodostamaa aluetta. Oulunjärven ympäristössä raja on erilainen.

Maakuntakaavan tv-merkintää edellyttävä tuulivoimalakokonaisuus voi muodostua yhdestä tai useammasta hankkeesta sekä maakunta- ja kuntarajoista riippumatta.

Sekä Pohjois-Savon että Kainuun puolelle on suunnitteilla useita merkittävyydeltään seudullisia ja paikallisia tuulivoimahankkeita, joilla voi olla yhteisvaikutuksia tuulivoiman ja sähkönsiirtoyhteyksien osalta. Etenkin Kajaanin Vuolijoen sähköasemalle tai uudelle vielä toteutumattomalle Hyöttikankaan asemalle on suunnitteilla Kainuun maakunnan tuulivoimahankkeiden lisäksi naapurimaakuntien tuulivoimahankkeiden sähkönsiirtoja. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että tuulivoimahanketta suunniteltaessa huomioidaan muut lähialueelle suunnitteilla olevat tuulivoimahankkeet ja sähkönsiirto- ja ratkaisut sekä niiden yhteisvaikutukset. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on erityisesti huomioitava vaikutukset ihmisiin, maisemaan, linnustoon (mm. suuret päiväpetolinnut), eläimistöön (mm. susi, metsäpeura), Talaskankaan Natura 2000 -alueeseen sekä on tarpeen huomioida eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutus radiojärjestelmiin sekä säätukahavaintojen ennustettavuuteen ja esittää keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi yhteistyössä muiden alueen tuulivoimatoimijoiden kanssa. Lisäksi maakuntakaavaa tarkemmassa suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon nykyiset toimivat ekologiset yhteydet sekä vahvistaa heikkoja yhteyksiä tarkempien selvitysten ja mm. tuulivoimaloiden sijoittelun avulla.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeen mahdollisesti toteutuessa sen vaikutuksia seurataan luotettavasti ja pitkäaikaisella seurantamenettelyllä. Tarvittaessa on tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, joilla mahdollisia haitallisia vaikutuksia lievennetään tai poistetaan. Kainuun liitto korostaa avoimen tiedottamisen ja vuoropuhelun sekä eri kanavien viestimisen tärkeyttä kaikissa tuulivoimarakentamiseen liittyvissä suunnittelu- ja toteuttamisvaiheissa.

VASTINE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan päivitetään Kainuun maakuntakaavojen tilanne.

Osayleiskaavan suunnittelussa huomioidaan lähialueen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset. Osayleiskaavan vaikutustenarvioinnissa arvioidaan myös lähialueen hankkeiden aikaan saamat yhteisvaikutukset.

Tuulivoimahankkeen seurantamenetelmät määritellään hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi.

2.19 MTK, Metsänhoitoyhdistys Savotta (15.1.2024)

Näemme myönteisenä, että sähkön siirtolinja näyttäisi toteutuvan olemassa olevaan johtokäytävään.

Kaavoituksen osalta muistutamme, että kaavamääräyksen tulee laatia siten, ettei metsätalouden harjoittaminen vaarannu, mikäli tuulipuisto ei toteudukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että metsäalueet tulee säilyttää kaavassa M-alkuisina, jolloin metsälaki on voimassa ja maanomistaja on oikeutettu metsänhoidon tukiin.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Osayleiskaavassa päämaankäyttömuotona tullaan osoittamaan maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (M-)

2.20 Suomen metsäkeskus (15.1.2024)

Suomen metsäkeskus (myöhemmin Metsäkeskus) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS).

Metsäkeskus on itsenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsiin perustuvien elinkeinojen edistämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Metsäkeskus on maa- ja metsätalousministeriön strategisessa ja tulosohejuuksessa sekä sen valvonnan alainen.

Metsäkeskus tarkastelee kokonaisuutta metsälain valvonnan ja kestäväan metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta. Metsäkeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota myös hankkeen ympäristövaikutuksiin. Metsäkeskuksen lausunnon näkökulmana on kaavahankkeen aiheuttama muutos alueen maankäytössä.

Valmistelussa on hyvä huomioida, että metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa noudattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkättöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten lakiin metsätalouden määräaikaisesta

kannustejärjestelmästä (71/2023) (metka) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista.

Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelevät myös metsälain nojalla annettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.

Huomioita osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS)

Alueen metsänomistajien osallistaminen kaavaprosessiin tulee varmistaa esimerkiksi erillisellä tiedottamisella maanomistajille, joka tässä suunnitelmassa on mainittu toteutettavan kirjeitse. Huomioitavaa on, että kaikki maanomistajat eivät välttämättä asu kaavan vaikutusalueella. On hyvä, että osallisiin on erikseen mainittu sekä alueella asuvat ja työskentelevät ihmiset sekä maanomistajat.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmissa **tulee Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan** kiinnittää huomiota myös siihen, miten kaavan metsätalousvaikutukset on tarkoitus arvioida. Metsäkeskus näkee, että on tärkeää, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma sisältää myös kaavan metsätalousvaikutusten kokonaisvaltaisen arvioinnin, joka käsittää luontoarvojen lisäksi vaikutukset myös metsien talouskäyttöön.

Metsäkeskus muistuttaa sen avoimesta metsävara- ja luontotiedosta, joka on jatkossakin vapaasti hyödynnettävissä vaikutusten arviointiin. Metsäkeskuksella on tietojärjestelmässään metsänomistajien yhteystiedot ja kattava metsä- ja luontotieto. Suomen metsäkeskuksen metsävaratieto on avointa aineistoa ja hyödynnettävissä valmistelutyössä. Metsäkeskukselle voi tehdä tietopyyntöjä suunnittelutyön tueksi, josta on hyötyä esimerkiksi metsänomistajien tavoittamisessa ja luontokartoituksissa. Lisätietoa Metsäkeskuksen verkkosivuilta: <https://www.metsakeskus.fi/fi/asiointi/tietojen-kasittely-ja-luovutus>

VASTINE:

Osayleiskaavan kaava-alueen maanomistajia tiedotetaan MRA:n 19 § määrittämällä tavalla. Maanomistajatiedot saadaan Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä, jolloin huomioituksi tulevat myös ulkopaikkakunnalla asuvat maanomistaja.

Osayleiskaavan laadinnan yhteydessä arvioidaan myös kaavan vaikutukset metsätalouteen.

Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi.

2.21 Fingrid OYJ (15.1.2024)

Yleistä

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Kantaverkkoyhtiöllä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan.

Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingridin yleisissä liittymisehdoissa (YLE). Liittymisehtoja noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Niissä myös määritellään sopimuspuolten liityntää koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Yleisten liittymisehtojen lisäksi voimalaitosten tulee täyttää Fingridin järjestelmätekniiset vaatimukset (VJV). Asiakas huolehtii omaan sähköverkkoon suoraan tai välillisesti liittyvien osapuolien kanssa siitä, että myös niiden sähköverkot ja niihin liittyvät laitteistot täyttävät kantaverkkoa koskevat liittymisehdot ja järjestelmätekniiset vaatimukset.

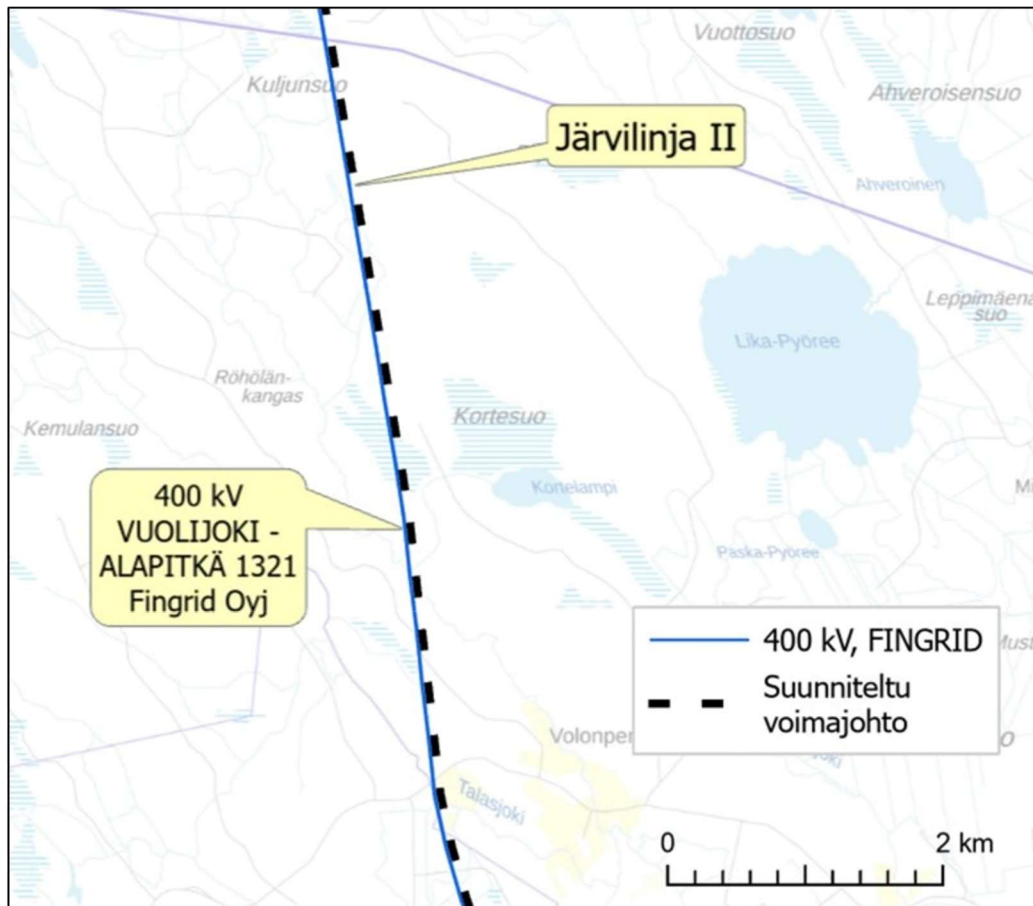
Kustakin liitynnästä sovitaan erillisellä liittymissopimuksella tapauskohtaisesti.

Tuulivoimapuisto

Tuulivoima-alueella sijaitsevat Fingridin 400 kV voimajohto Vuolijoki-Alapitkä sekä

Järvilinjan vahvistaminen-niminen voimajohtohanke (kuva 1). Tuulivoima-alue sivuaa Fingrid Oyj suunnittelee uutta 400+110 kV voimajohtoa Vaalan ja Joroisten välille niin sanotun Järvilinjan vahvistamiseksi. Valtioneuvosto on myöntänyt Fingridille johtoreitin lunastusluvan 21.12.2023 Uuden voimajohdon yleissuunnittelua on tehty vuosina 2021-2022 ja sen rakentamisen on suunniteltu ajoittuvan vuosille 2023–2026. Seuraa hanketta sivulla <https://www.fingrid.fi/kantaverkko/rakentaminen/hankkeet/jarvilinjanvahvistaminen/>.

Voimajohtojen etäisyysvaatimukset tuulivoimaloille on otettava huomioon tuulivoimaloiden suunnittelussa myös tulevien voimajohtojen osalta. Tuulivoimalat tulee sijoittaa vähintään 1,5 x tuulivoimalan maksimikorkeuden määrittämän etäisyyden päähän johtoalueen ulkoreunasta mitattuna. Toimitamme pyynnöstä tarkempaa tietoa voimajohdoista ja niiden poikkileikkauksista.

Kuva 1. Fingridin voimajohtot.

Hankkeessa tulee ottaa huomioon yhteisvaikutukset muiden voimajohtohankkeiden kanssa. Fingrid Oyj:llä ei ole muuta kommentoitavaa arviointiohjelmasta eikä osallistumis- ja arviointisuunnitelmista.

Tässä YVA-lausunnossa ei oteta kantaa sähkötekniisiin asioihin, voimajohtojen ja tuulivoiman yhteensovittamisen tarpeisiin, joka hoidetaan Fingridin ja hankkeesta vastaavan muun yhteistyön kautta.

Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Pyydämme toimittamaan lausuntopyynnön ensisijaisesti verkkosivun kautta www.fingrid.fi/kantaverkko/maankaytto-jaymparisto/luvat-ja-lausunnot tai tarvittaessa sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi.

Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Osayleiskaavan suunnittelussa huomioidaan voimajohtojen etäisyysvaatimuksen tuulivoimaloista.

*Suunnittelussa huomioidaan myös tiedossa olevat tulevat voimajohdot. Osayleiskaava tul-
laan suunnittelemaan siten, ettei tuulivoimaloita voida rakentaa alle 1,5 x tuulivoimalan ko-
konaiskorkeuden päähän johtoalueen ulkoreunasta mitattuna.*

*Mikäli voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuu rakentamista, siitä pyydetään erilli-
set risteämälausunnot.*

2.22 Iisalmen kaupunki, kaupunginhallitus (15.1.2024)

Iisalmen kaupungilla ei ole huomautettavaa Myllykankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

2.23 Vieremän kunta, kunnanhallitus (15.1.2024)

Vieremän kunnalla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan eikä ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan. Vieremän kunta pyytää, että erityisesti Talaskankaan läheisyys huomioimaan tehtävissä arvioinneissa.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen läheisyys huomioidaan osayleiskaavan suunnittelussa sekä vaikutusten arvioinnissa.

2.24 Pohjois-Savon liitto (15.1.2024)

Kiitos lausuntopyynnöstä. Pahoittelen, että emme ehdi antaa lausuntoa määräpäivään mennessä maakuntakaavakiireistä johtuen.

VASTINE:

Merkitään lausunto tiedoksi.